

[Domov](#) > ... > [Vaše Pravice](#) > [Temeljne Pravice](#) > [Podjetništvo In Človekove Pravice](#) > [Slovakia](#)

Vsebino zagotavlja

Slovaška

Podjetništvo in človekove pravice

Slovaška

V Slovaški republiki ima vsakdo pravico do enakega obravnavanja pri uveljavljanju svojih pravic in do zaščite pred diskriminacijo. Gospodarske družbe morajo zagotoviti načelo enakega obravnavanja ne le pri zagotavljanju blaga in storitev, temveč tudi pri delu ter odnosih z iskalci zaposlitve in samimi delavci.

1. Kakšno sodno varstvo imam v vaši državi kot žrtev kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali to varstvo vključuje odškodnino?

Ena od temeljnih pravic, zapisanih v ustavi Slovaške republike, je pravica do sodnega varstva, da lahko svoje pravice uveljavljate pred neodvisnimi sodišči, vključno z ustavnim sodiščem, ali drugim organom Slovaške republike, kadar je tako določeno z zakonom.

Pravica do sodnega varstva se uveljavlja z vlogo za začetek postopka. Imetnik subjektivne pravice, naj gre za fizično ali pravno osebo, lahko v primeru kršitve te pravice ali kaznivega dejanja zoper njo uveljavlja svojo pravico do sodnega varstva z vložitvijo vloge za začetek postopka, to je z vložitvijo tožbe. Tožbo lahko vložijo vsaka fizična ali pravna oseba. Sodišče, pri katerem je vloga vložena, mora preučiti vsako vlogo.

V vlogi je treba jasno navesti, kaj želi tožeča stranka pridobiti, tj. predlog (*petitum*) ali zahtevo. Tožeča stranka mora v vlogi opredeliti elemente, ki jih mora sodišče, pri katerem je tožba vložena, obravnavati in o njih odločiti. Sodišče lahko ugotovi le tistim zahtevkom, ki so navedeni v vlogi. Glede na izid postopka lahko seveda ugotovi le delu zahtevkov tožeče stranke; tožeči stranki pa lahko prisodi več, kot je zahtevala, le, če je v zakonodaji predviden določen način reševanja sporov med strankama ali bi se lahko postopek začel po uradni dolžnosti.

Žrtev kršitev človekovih pravic ima glede na navedeno v okviru dejavnosti gospodarske družbe pravico do sodnega varstva, v vlogi za začetek postopka pa mora v predlogu opredeliti elemente, ki jih je treba obravnavati in o katerih je treba odločiti, ter določiti odškodnino, ki jo žrtev kot tožeča stranka želi pridobiti pred sodiščem.

Oškodovanec ima v primeru nezakonitega kaznivega dejanja zoper čast, dostojanstvo, zdravje, zasebno življenje fizične osebe, njeno družinsko življenje itd. pravico do povrnitve nepremoženjske škode. Znesek nepremoženjske škode se določi zlasti glede na:

1. oškodovanca ter njegovo življenje in okolje, v katerem živi in dela;
2. obseg povzročene škode in okoliščine, v katerih je nastala;
3. resnost posledic za zasebnost oškodovanca;
4. resnost posledic za socialni razvoj oškodovanca.

2. Ali v vaši državi obstajajo posebna pravila za hude kršitve človekovih pravic? Ali se ta pravila uporabljajo za kazniva dejanja zoper okolje ali hude oblike izkoriščanja delovne sile?

Zakonik o delovnih razmerjih določa prepoved kakršne koli diskriminacije v odnosih med delodajalci in delojemalci, kar gospodarske družbe neposredno zavezuje k spoštovanju načela enakega obravnavanja v

njihovih pogodbenih razmerjih ter odnosih med delodajalci in delojemalci. Protidiskriminacijska zakonodaja zagotavlja druge zakonodajne določbe, ki prepovedujejo kakršno koli diskriminacijo v odnosih med delodajalci in delojemalci ali v pravnih razmerjih na podlagi spola, vere ali prepričanja, rase, državljanstva ali etičnega porekla, invalidnosti, starosti, spolne usmerjenosti, družinskega stanja, barve kože, jezika, političnega ali drugega mnenja, nacionalnega ali socialnega porekla, premoženja, rojstva ali druge osebne okoliščine ali kakršno koli diskriminacijo, ki je posledica prijave kaznivega dejanja ali nepravilnosti.

Gospodarske družbe morajo v skladu z zakonom o varnosti in zdravju pri delu poskrbeti za varne delovne pogoje, stavbe, prometne povezave, stroje in tehnični material, delovne postopke, organizacijo dela itd. za zagotovitev zdravja in varnosti pri delu.

V ustavi Slovaške republike je določeno, da se od nikogar ne sme zahtevati, da opravlja obvezno ali prisilno delo ali storitve.

Kazniva dejanja, ki vključujejo hude kršitve človekovih pravic, kot v primeru kaznivih dejanj zoper osebno svobodo (trgovina z ljudmi, odvzem osebnih svoboščin, omejitev svobode prebivanja), ter kršitve splošne narave, ki so nevarne in škodujejo okolju (na primer kazniva dejanja na področju ravnanja z odpadki, nedovoljen izpust onesnaževal, neizvajanje varstva voda in zraka, nedovoljena proizvodnja ozonu škodljivih snovi in ravnanje z njimi itd.), so v skladu s kazenskim zakonikom opredeljena kot kazniva dejanja, če so storjena naklepno, za katera ta zakon predpisuje kazen zapora najmanj pet let. Storitvi kaznivih dejanj, ki so lahko fizične osebe, za katere se uporablja kazenski zakonik, ali pravne osebe, za katere se uporablja zakon o kazenski odgovornosti in kazenski zakonik, so kazensko odgovorni.

Iz navedenega izhaja, da v primeru hudih kršitev človekovih pravic, vključno s kaznivimi dejanji zoper okolje in hudim izkoriščanjem delovne sile, veljajo posebna pravila za določitev resnosti kazni, ki bo v skladu s kazenskim zakonikom strožja kot v primeru prekrška.

3. Sem žrtev kršitve človekovih pravic zaradi dejavnosti evropske nadnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije. Ali imam dostop do sodnega varstva v vaši državi, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Kakšni so pogoji za uveljavljanje pravnih sredstev zaradi kršitve mojih pravic? Kje lahko dobim dodatne informacije?

V primeru mednarodnega spora je treba določiti sodišče, ki mu bo zadeva predložena v proučitev in bo o njej odločalo, pa tudi to, po katerem nacionalnem pravu je treba odločati o vsebini zadeve. Namen zakona o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu je, da se določi, katero pravo ureja civilna, trgovinska, družinska, delovna in druga razmerja z mednarodnim (tujim) elementom. Ta zakon v oddelku o mednarodnem procesnem pravu določa primere, ki spadajo v pristojnost slovaških sodišč, primere, ki spadajo v izključno pristojnost slovaških sodišč, in nekatere primere, v katerih lahko stranki sami izbereta, kateremu slovaškemu sodišču bosta predložili zadevo. Opozoriti moramo, da slovaška sodišča vedno delujejo v skladu s slovaškimi postopkovnimi zahtevami in da se uporablja slovaško pravo, če slovaški sodni organ ne more v razumnem roku ugotoviti vsebine tujega prava ali se lahko šteje, da je to vsebino težko ali nemogoče ugotoviti.

Na splošno se uporabljajo samo določbe o sodni pristojnosti (izbira sodišča) na podlagi medsebojnega dogovora (določbe slovaškega prava o mednarodnem zasebnem in procesnem pravu), kar pomeni, da se obe stranki v sporu strinjata s predložitvijo zadeve slovaškemu sodišču. Vendar če je dogovor o pristojnosti sklenjen tako, da daje prednost le eni stranki, se ohrani pravica do predložitve zadeve drugemu sodišču. Za zadeve, povezane s pogodbami o zaposlitvi, zavarovalnimi pogodbami in potrošniškimi pogodbami, je dogovor o pristojnosti veljaven le, če ne izključuje pristojnosti sodišč države, v kateri ima vlagatelj svoje stalno prebivališče, ali če je bil sklenjen po nastanku spora.

Za dodatne informacije stopite v stik z naslednjimi organi:

[nacionalna kontaktna točka za gospodarske družbe in človekove pravice \(*Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva*\)](#)

[ministrstvo za notranje zadeve Slovaške republike \(*Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky*\)](#)

4. Ali lahko varuh človekovih pravic, organi za enakost ali nacionalne institucije za človekove pravice podpirajo žrtve kršitev človekovih pravic, ki so jih zagrešile evropske nadnacionalne gospodarske družbe zunaj Evropske unije? Ali lahko ti organi preučijo moj primer, če nisem državljan EU ali ne živim v EU? Ali v vaši državi obstajajo druge javne službe (kot je inšpektorat za delo ali varstvo okolja), ki lahko preučijo moj primer? Kje lahko dobim informacije o svojih pravicah?

[Inštitut varuha človekovih pravic](#) [*Inštitút verejného ochrancu práv (ombudsman)*] je zapisan v ustavi Slovaške republike. Slovaškega varuha človekovih pravic izvoli državni zbor Slovaške republike, nanj pa se lahko obrnejo fizične in pravne osebe, ki menijo, da so jim bile z dejanji, odločitvami ali opustitvami državnih organov kršene njihove svoboščine in temeljne pravice. To pomeni, da lahko oseba, ki ne prebiva na Slovaškem ali katere pravice in svoboščine niso kršili slovaški organi, slovaškega varuha človekovih pravic prosi za nasvet, vendar ta nima sodne pristojnosti za proučitev težave in odločanje o njej.

[Slovaški nacionalni center za varstvo človekovih pravic](#) (*Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*) deluje na Slovaškem kot nacionalni inštitut za človekove pravice ter nacionalni organ za boj proti diskriminaciji. Glavna naloga centra je zagotavljati spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno z načelom enakega obravnavanja v Slovaški republiki. V okviru svojih nalog zagotavlja številne dejavnosti in storitve na področju varstva in spodbujanja človekovih pravic, prav tako pa dejavno sodeluje z mednarodnimi organizacijami in institucijami za varstvo človekovih pravic. Slovaški nacionalni center za varstvo človekovih pravic je septembra 2018 ustanovil nacionalno kontaktno točko za človekove pravice in gospodarske družbe. Kontaktna točka v skladu z zakonodajo, ki ureja dejavnost in delovanje centra, ki jo je ustanovil, med drugim pravno svetuje na področju diskriminacije na delovnem mestu (vključno z brezplačnim zastopanjem v sodnih postopkih) ter omogoča posvetovanja o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin na najrazličnejših področjih – ki segajo od enakosti spolov do varstva okolja – vendar samo v Slovaški republiki (v skladu z zakonikom o civilnem postopku, po katerem je redno civilno sodišče za fizično osebo tisto sodišče, na območju pristojnosti katerega ima ta oseba stalno prebivališče, ter v skladu z zakonom o mednarodnem zasebnem in postopkovnem pravu).

Slovaška ima na področju varstva okolja slovaški inštitut za okolje (*Slovenská inšpekcia životného prostredia*), prek katerega slovaško ministrstvo za okolje izvaja javni nadzor ter fizičnim osebam, gospodarskim družbam in drugim pravnim osebam nalaga kazni na podlagi zakona o ohranjanju narave in podeželja, katerega področje uporabe obsega ozemlje Slovaške republike, kar pomeni, da morajo biti kršitve določb tega zakona storjene na slovaškem ozemlju.

Zakon o inšpekciji dela ter neprijavljenem in prikitem delu ureja inšpekcijski nadzor dela v Slovaški republiki, kar pomeni, da morajo biti kršitve določb tega zakona storjene na slovaškem ozemlju.

Iz tega izhaja, da posameznik, ki meni, da so bile njegove svoboščine in temeljne pravice kršene, vendar ni državljan države članice Evropske unije in ne prebiva na ozemlju Evropske unije, ne izpolnjuje pogojev za učinkovito pravno varstvo pri nacionalnih organih za varstvo svoboščin in temeljnih pravic, ki izvajajo svoja pooblastila v Slovaški republiki.

5. Ali vaša država evropskim nadnacionalnim gospodarskim družbam nalaga obveznosti, da vzpostavijo pritožbene mehanizme ali storitve mediacije za kršitve, ki so posledica njihovih poslovnih dejavnosti? Ali se te obveznosti uporabljajo tudi za kršitve, ki so se zgodile zunaj Evropske unije? Kdo je pristojen za spremljanje teh dejavnosti v vaši državi? Ali so na voljo javna poročila z informacijami o delovanju sistema pritožbenih

mehanizmov in storitev mediacije?

Slovaška republika evropskim nadnacionalnim gospodarskim družbam ne nalaga obveznosti, da vzpostavijo pritožbeni mehanizem; to zahtevo nalaga le nacionalnim in lokalnim organom ter drugim organom Slovaške republike v skladu z zakonom o pritožbah. Slovaška republika mora kot država članica Evropske unije izvajati evropsko zakonodajo.

Nadnacionalne gospodarske družbe lahko na Slovaškem stopijo v stik z nacionalno točko za stik za gospodarske družbe in človekove pravice, ki zagotavlja storitve usposabljanja, posvetovanja in pravnega svetovanja na tem področju.

Mediacija je prostovoljni postopek, ki zmanjšuje obremenitev sodišč. Ta postopek na Slovaškem ureja zakon o mediaciji sporov ter se uporablja za izvensodno reševanje sporov na področju civilnega in družinskega prava ter trgovinskih obveznosti in odnosov med delodajalci in delojemalci, pa tudi v čezmejnih sporih, nastalih v okviru podobnih pravnih razmerij med subjekti s stalnim ali običajnim prebivališčem v državi članici Evropske unije. Sodišče mora v skladu z zakonikom o civilnem postopku vedno poskušati doseči mirno rešitev spora. Strankama lahko predlaga, naj z mediacijo skleneta sporazum o mirni rešitvi spora, vendar jima tega ne more vsiliti. Pri mediaciji sta nujno potrebna svobodna privolitev strank in njuno dejavno sodelovanje.

6. Ali imam posebne pravice, če sem ranljiva žrtev, ki išče pravno varstvo zaradi kršitve človekovih pravic, ki jo je zagrešila gospodarska družba? Ali imam možnost dostopa do pravne pomoči in pod katerimi pogoji? Kateri stroški bodo kriti s pravno pomočjo? Ali imam dostop do pravne pomoči pod enakimi pogoji, tudi če nisem državljan EU ali ne živim v EU?

Zakon o žrtvah kaznivih dejanj na Slovaškem opredeljuje pojem „žrtev“ za namen postopkov v slovaškem pravnem redu tako: „posebej ranljiva žrtev (otrok, oseba, starejša od 75 let, invalid, žrtev kaznivega dejanja trgovine z ljudmi, kaznivega dejanja, ki ga je storila hudodelska združba, kršitve človekovega dostojanstva, kaznivega dejanja terorizma, žrtev nasilnega kaznivega dejanja ali kaznivega dejanja grožnje na podlagi spola, spolne usmerjenosti, državljanstva, rasnega ali etničnega porekla, vere ali prepričanja, žrtev vseh drugih kaznivih dejanj, ki je glede na osebno oceno žrtve in njenih osebnih značilnosti, povezav s storilcem kaznivih dejanj ali odvisnostjo od njega, vrsto ali naravo kršitve in svoje osebne okoliščine bolj izpostavljena tveganju ponovne viktimizacije)“.

Organi kazenskega pregona (državno tožilstvo in policija), sodišča ter organizacije za pomoč žrtvam morajo žrtve jasno in razumljivo obveščati o njihovih pravicah. Upoštevati morajo zlasti težave pri razumevanju ali sporazumevanju, ki so posledica določene vrste invalidnosti, jezikovno znanje ter omejeno zmožnost izražanja žrtve. Žrtev ima lahko v kazenskem postopku vlogo prijavitelja, oškodovanca ali pričë, njene pravice in obveznosti, povezane s to vlogo, pa so določene v zakoniku o kazenskem postopku. Organi kazenskega pregona, sodišča in organizacije za pomoč žrtvam preučijo posamezni primer žrtve, pri čemer upoštevajo resnost storjene kršitve, da ugotovijo, ali gre za posebej ranljivo žrtev, da bi se preprečila njena ponovna viktimizacija.

Žrtve so upravičene do pravne pomoči v obliki pravnih informacij in pravnega zastopanja v kazenskih in civilnih postopkih ter pri zahtevanju odškodnine. To pomoč jim zagotavlja Središče za pravno pomoč (*Centrum právnej pomoci*) na podlagi pogojev in omejitev iz zakona o dodelitvi pravne pomoči materialno prikrajšanim osebam. V nacionalnih sporih zagotavlja središče pomoč vsem fizičnim osebam, v čezmejnih sporih pa je pomoč zagotovljena le, če imajo fizične osebe stalno ali običajno prebivališče na ozemlju države članice. Pravna pomoč za sodni postopek v Slovaški republiki se pod pogoji mednarodnega sporazuma, ki mu je zavezana Slovaška republika, ali na podlagi vzajemnosti, ki jo potrdi slovaško ministrstvo za pravosodje, zagotovi tudi vsem državljanom države pogodbenice tega mednarodnega sporazuma, osebam, ki običajno prebivajo na ozemlju take pogodbenice, ali osebam, katerih predmet spora na slovaškem sodišču je neposredno povezan z njihovim prejšnjim običajnim prebivališčem na ozemlju Slovaške republike. To ne izključuje zastopanja s strani pravnega zastopnika (odvetnika) v skladu z zakonom o odvetništvu ter zakonom o obrti, trgovini in svobodnih poklicih.

Brezplačna pravna pomoč, ki jo zagotavlja središče, je dostopna vsem materialno prikrajšanim osebam [katerih dohodek ne presega višine 1,4-kratnega minimalnega dohodka (na Slovaškem) ali vsem upravičencem do

denarne socialne pomoči (na Slovaškem)], če ni očitno, da v sporu ne bi uspeli, ter je vrednost predmeta spora višja od zakonsko določene minimalne plače.

Vlagateljem se prek središča dodeli pravna pomoč s finančnim prispevkom v višini 20% stroškov za pravno zastopanje, če hkrati izpolnjujejo tri naslednje pogoje: dohodek vlagatelja presega 1,4-kratni minimalni dohodek (na Slovaškem) in hkrati ne presega 1,6-kratnika tega zneska, vlagatelj si s svojimi dohodki ne more zagotoviti upravičenosti do pravnih storitev ter ni očitno, da v sporu ne bi uspel, vrednost predmeta spora pa je višja od zakonsko določene minimalne plače. Središče pred dodelitvijo pravne pomoči vedno najprej prouči, ali so ti pogoji izpolnjeni.

V drugih primerih žrtev sama in na lastne stroške določi svojega pravnega zastopnika (odvetnika).

V posebno skupino je vključeno varstvo pravic prijaviteljev. Zakon o zaščiti prijaviteljev nepravilnosti ureja pogoje za zagotavljanje zaščite osebam v delovnih razmerjih pri prijavi kaznivih dejanj in drugih nepravilnosti (žvižgaštvo), pravice in obveznosti oseb, ki nepravilnost prijavljajo, ter vzpostavitev, status in pristojnosti urada za zaščito prijaviteljev (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*).

Če se prijava nanaša na hudo kaznivo dejanje, lahko prijavitelj zahtevo za zaščito vloži ob tej prijavi ali med kazenskim postopkom. Zahteva se predloži državnemu tožilcu. Če je zahteva za zaščito prijavitelja predložena drugemu javnemu organu, jo ta takoj pošlje državnemu tožilcu. Če državi tožilec ugotovi, da je prijavitelj, ki je vložil zahtevo za zaščito, prijavil dejanje, ki izpolnjuje pogoje, potrebne za dodelitev zaščite, mu to zaščito takoj dodeli. Prijavitelju se zagotovi posebna zaščita, da se prepreči njegova viktimizacija, tako da storilec kaznivega dejanja ne more viktimizirati prijavitelja z grožnjami, ustrahovanjem, prisilo, zlorabo pooblastil, maščevanjem ali v kakršni koli drugi obliki posega v telesno ali duševno integriteto žrtve.

Žrtvi se v primerih, ko navaja očitke glede diskriminacije, zagotovi zaščita v skladu s protidiskriminacijskim zakonom, na podlagi katerega je vsak povračilni ukrep zoper prijavitelja obravnavan kot oblika diskriminacije. Središče za pravno pomoč v primerih diskriminacije zagotavlja pravno svetovanje, lahko pa tudi zastopa žrtev v sodnem postopku.

Čeprav se pri tem ne upošteva državljanstvo žrtve, se lahko zaščita zagotovi le žrtvam, ki se nahajajo na ozemlju Slovaške republike.

Zadnja posodobitev: 27/02/2023

Strani v jezikih držav članic pripravljajo posamezni nacionalni organi, njihov prevod pa zagotavlja prevajalska služba Evropske komisije. Prevodi zato morda še ne vsebujejo kasnejših sprememb izvirnika, ki so jih vnesli nacionalni organi. Evropska komisija ne prevzema nobene odgovornosti za informacije ali podatke, ki jih vsebuje oziroma na katere se sklicuje ta dokument. Za pravila o avtorskih pravicah države članice, ki je odgovorna za to stran, glejte pravno obvestilo.